

DISSE^TRAT^IO THEOLOGICA X.

DE

SYNCRETISMO
HÆRETICO
ALTERA.

QUAM

DEI O. M. Auxilio.

In Regiâ Academiâ Aboënsi;

Cum consensu Reverendæ Facultatis Theologicae,

P R Ä S I D E

ENEVALDO SVEON. Q. G. A.

SS. Theol. Doct. & Prof. Prim. nec non Ecclesiarum
Aboensium ac Numensis pastore.

DEFENDENDAM ELEGIT

ISRAEL Trelldman/ Wex. Smol.

In Audit. Sup. Et Max. ad diem 26. Febr. A. X^{VI}500 vias
M. DG. LXXV.

A B O - Æ,

Impressa à PETRO HANSONIO Acad. Typog.

S. R. M. FIDELISSIMO VIRO,

Generoso ac Nobilissimo DOMINO,

Dn. DANIELI Gyldenstålpe / Hæredit. in Jngois-
berg & Heinäfors / &c. Regij Dicasterij Aboënsis ASSE-
SORI gravissimo, Domino ac Meconati ut longè bene-
volentissimo, ita perpetua observantia fideliter colendo.

UT ET

Nobilissimo ac Præcellenti VIRO,

Dn. SAMUELI Gyllenstålpe / Hæred. in Kerren-
heim / etc. in Regiâ Acad. Aboënsi Phil. Pract. & Hist. Pro-
fessori laudatissimo, promotori propensissimo, obseqvio-
sa mente jugiter observando.

VIRO item Consultiss. Spectatiss:z

Dn. SVENONI RYDENIO, inclytæ Civitatis
Aboënsis Consuli dignissimo, Patrono Nutritioq; meo
benignissimo, quovis observantiæ & obseqvij genere æ-
ternum prosequendo.

Reverendo & Clarissimo,

Dn. M. MAGNO EGHMAN, Scholæ Wisingsburgo-
BRAHEÆ Rectori solertiss. Consangvineo, Promotori & Fautori
Summe honorando.

Dn. HENRICO CAROLI, Dicasterij Regij Aboënsis
Notario perindustrio, benefactori summâ animi pietate afficiendo.

Dn. GIURDONI Wickelgreen/ in Regio ibidem Dicasterio
Aboënsi Advocato Solertiss. benefactori ac amico quovis honore
studiosè prosequendo.

Exercitium hoc Theologicum, felix novi Anni auspicium,
grata mentis & venerationis testimonium ac tesseram,
reverenter, submissè & officiò inscribo atq; offero

ISRAEL Tressman.

DISP.
X.
RESP.
JSRAEL
Tressman
Smol.

S. II. X. PONTIFICIUS, isq; vel *transiens vel immanens*. Ille nominatur alias *Interimisticus*. Tempore enim quo consilia de Concilio Tridenti celebrando, paſſim ab adversarijs jactata sunt, Paulus III. Papa Romanus, spretâ conventione inter fratrem Caroli V. Ferdinandum Legatum, & principes Evangelicos Anno 26. erectâ, ut sua cuiq; religio libera permitteretur; spredo fœdere Schmalkaldo Anno 30. inito, quo pariter Religioni procurata securitas est; destructisq; primæ pacis religiosæ fundamentis Anno 32. Schwinfurti & Noribergæ Jactis: hanc rationem fœderis cum Cæsare Carolo V. anno 46. Inivisse statuitur, ut qui Concilium repudiaturi essent, copijs ex Italiâ, Hispaniâ & Germaniâ collectis, ad curiæ Romanæ obedientiam retraherentur, abundantesq; contra Hæreticos pugnaturis indulgentiæ promitterentur. Protestantes, Saxo imprimis, Johannes Fridericus, & Landgravius Hassiae Philippus, validum exercitum coegerunt, Proinde utrumq; Cæsar, specie vindicadæ rebellionis, Ratisbonæ proscriptis: dissimulabat enim bellum se religonis causâ suscepisse, atq; à quibusdam etiam protestantium facile adjutus, Electorem in campo, Landgravium verò ditione captum custodiæ tradidit. Cum verò spes Concilij exigua esset, anno 48. Librum

T

inter-

interreligionis, quem INTERIM vocant, in comitijs Augustanis armatis, conscribi, publicari, & declaratiōnem Religionis, in recessib⁹ imperij cognominari curavit, Genitores monstroſi partus hujus erant & mandante Imperatore authores, *julius Phlugius* insp. Naumburgensis, *Michael Sidonius* presbyter Moguntinus, & *Johann. Agricola* Isleb. Conc. Aul. Brandenburg. Hi Librum hunc, qui eslet q: Compendium Concilij Tridentini, in quo formula extāret doctrinæ & Ceremoniarum interea retinendarum, quoad de universâ religione Concilio publico foret definitum, tam blandis conceperunt verbis, ut *Lutheranismum* in multis saperet: Capita enim complectebatur receptæ haec tenus pontificiæ religioni prorsus congruentia, nisi quod conjugium Sacerdotum non penitus damnaret, nec carnis & sanguinis Christi sub utraq; specie communionem omnino rejeceret, quin potius utrumq; tolerandum esse proponeret, donec de toto ex sententiâ Concilij negotio decerneretur. Postea non semel sub incudem examinis revocatus est iste liber, cum verò diu multumq; jactat⁹ effet inter ordines privatim, Romam quoq; mittitur, nam etsi totus ferè papismus in eo stabilitur, tamen quia adversarijs effent concessa nonnulla, pontificem prius esse consulendum placuit, Quo factum est, ut is liber, quantumvis

Cæsar

Cæsar gravissimis verbis id vetuisset, contrarijs scriptis utrinq; sit impugnatus. Et quamvis nonnullæ Ecclesiæ, & præ reliquis captivus Elector Saxoniæ cum filijs, Duces item Joh. Brandenburgicus & Wolfgangus Bipontinus, hanc inter Religionis formulam prorsus rejecerunt ; metu tamen Cæsar's percussi reliqui, interq; eos Landgravius Hassiæ coeteriq; Electores seculares, aliquid humanitùs passi sunt, ut legibus ejus se cum Ecclesijs adstringerent.

De Constantiæ *Johannis Friderici* Electoris Saxoniæ mira referunt historici : quando enim per Granvellanum Legatum & Atrebatesem Episcopum, præ nominatum ducem Cæsar urgebat, ut decretò pareret editiq; libri doctrinam sequeretur, qui pollicitationibus animum ejus tentabant & spem aliquā libertatis ostentabant, ille tamen in sententiâ constantissimè permanens respondit : *Superiori anno*, quando *Conditiones* mihi Cæsar tulit, hæc etiam perscripta fuit, ut & ipsius & concili de Religione decreta futura probarem : cum autem intelligeret me nullius periculi terrore vel metu posse induci, ut assentirer, conditionem illam remisit, neq; de religione quicquam deinde mecum egit. Quod maximè certè beneficij loco tunc habui, & hoc velut onere gravissimo sublevatus, reliquas omneis conditiones, quibus de mea personâ, deq; fortunis omnibus pro suo arbitratu Cæsar statuebat, eō facilius & æquiore animo tuli, sperans futurum, ut religio mibi mea deinceps permitteretur libera : nunc autem quando rursus urget ac mandat, ut decreto fa-

cto subscribam; equidem profiteor me jam inde ab adolescen-
tiâ sic institutum, ac deinde sacrorum librorum lectione sice es-
se confirmatum, ut hanc doctrinam planè convenire cum Pro-
phetarum & Apostolorum scriptis, nec ullius erroris convinci
posse judicem. Hâc nimurum de causâ & parens meus & ego,
nonnulliq: alij principes, ejus doctrinæ confessionem scripto
comprehensam exhibuimus olim, & legitimo permisimus
Concilio. Cum ergò hâc sui verbi cognitione me Deus illu-
strarit, non mihi licet ab agnità veritate discedere, nisi sem-
piternum exitium mihi conciliare velim. Itaq: si decretum
hoc reciperem, quoniam multis in locis, & gravissimis qui-
dem, illud à saerâ scripturâ dissidet, damnarem quam sum
huc usq; professus Jesu Christi doctrinam, & verbis atq: ser-
mone probarem quod vitiosum & impium esse scio; Hoc ipsum
verò quid aliud sit, quam pietis atq: fucatis verbis ludificare
divinam Majestatem simul & Cæsarem? quâ quidem re quid
fieri possit flagitosius: nam hoc illud est, de quo Christus tamen
diligenter nos admonet, *Peccatum in Spiritum Sanctum*, quod nul-
lo unquam tempore condonatur. Sleidan. Lib. XX. pag. 296.

Actus hujus Zwingis est. 1. *Moderatio singularis*, plu-
rimos dolii ignaros in sui amorem alliciens, ut constat
ex colloquio Electoris Brandenburgici & Buceris, de
quo Sleid. lib. 20. pag. mihi 293. sic scribit. *Bucerus*
vocatus, demum Augustam venit, & ad Eletorem Bran-
deburgicum divertit. jam confessus erat ille, quem supra
diximus institutum fuisse, de Religione liber. Eum sicut erat
scriptus, Bucero tradit Brandenburgicus, & uti subscriptat, pe-
tit. Ille, cum evolvisset, quod pontificiam doctrinam
in eo constitui videret, non se posse probare dicit. Tulit hoc
iniquè

iniquè Brandenburgicus & graviter ei succensuit, & ES-
SE SCRIPTUM MODERATUM judicabat;
sic n. ei persuaserat Islebius.

II. Dolus subtilis, occultus ac venenatus. Sic enim Petrus Suavis Polonus in Hist. Trid. Lib 3. scribit. Cæsar hanc formulam Religionis viris doctis inspiciendam dederat, accessitis etiam è Protestantium Ministris precio suis aliquot, qui suffragio eam suo comprobarent; verum tot mutationes, additiones, & detruncationes passa est, ut luculentè constaret, fuisse opus variorum hominum, contrarios inter se fines spectantium; tandem vero in eam co-
aluit formam, quâ nunc conspicitur. Et porro: Ve-
rum, damnabant totum illius doctrinæ corpus, quod ambi-
guis loquendi formulæ exprimeretur, sensum satis com-
modum, prima facie admittentibus; introrsum vero vene-
no tinctis; etiam alicubi de industria verba generalia con-
fendantibus, quo Lutheranis detur effugium ad interpre-
tationem ijs ex suo sensu affingendam. Quo palam fit,
eodem judice, ad tria illa nomina εὐστόχοι Zenonis, εὐθε-
νη Heraclij & νέμον Constantis, quartum hoc, Caroli
V. Interim, non immerito posse annumerari.

S. 12. Immanens est in quo capitum ac ingenio-
rum summa dissensio, ad unicam etiamnùm caudam
Tiberinam terminatur. Indivisa est Religio papæ
ab Ethnicismo, Turcismo & Hæreticismo. Etenim
a. Cum Gentibus & Idololatris Deos tutelares habet,

& Heroas seu semideos, i. e. Sanctos homines varijs in necessitatibus invocat, *ικονολαζείας* exercet & statuas adorat, operibus cum moralibus, tum maximè ceremonialibus hominem salvari fingit, Festa varia, variasq; circumitiones & processiones more gentili celebrat. *β.* Cum *Turcis* Jejunia mèrito-
 ria facit, nec non ad sua dogmata propaganda com-
 modius, Armis utitur. *γ.* Cum *Simonianis* res spi-
 rituales Vendit sacrasq; millies prostituit: Cum *Ca-*
taphrygibus, *Saturninis*, *Encratitis* alijsq; matrimonium
 clericis, certosq; cibos prohibet: Cum *Heracleoni-*
tis & *Marcosij* extremam unctionem confert mor-
 rientibus: Cum *Helcesaitis* & *Ossenis* sacra peragit i-
 gnotâ lingvâ: Cum *Marcionitis* animas quorundam
 per Christi descensum ad inferos, ex inferno (*pur-*
gatorio) liberatos fuisse statuit. Cum *Novatianis* &
Catharis gloriatur de Meritis operum & dubitati-
 onem de salute statuminat. Cum *Manicheis* Je-
 junium in ciborum delectu consistere asserit, &
 plura Spiritum S. docuisse Apostolos necessaria,
 quam in scriptura extant, statuit: Unde traditi-
 ones humanæ tantæ fiunt Authoritatis. Cum *Pa-*
radotis igitur ipsi scripturæ propria placita præfert,
 indeq; Evangelicos per contemptum Scripturari-
 os vocat. Cum *Donatistis* Ecclesiam puram in hoc
 mundo & sine peccato esse dicit, imò Sacramen-
 torum

torum efficaciam ab intentione Ministri suspendit; Catholicamq; Ecclesiam, si non re, voce tamen efficit. Cum *Audianis* omnium peccatorum in specie confessionem urget. Cum *Euchetis* & *Masilianis* Clericos suos solos spirituales nuncupat, horasq; canonicas noctu etiam, cum odiosâ Battologia transigit. Cum *Nudipedalibus* monachos emitit, quos nuncupant *Barfüßer Münche*. Cum *Priscilianistis*, *Enthusiastis* & *Visionistis*, ad stabiliendum impia dogmata, revelationes jactat. Cum *Collyrianis* Mariam virginem colit. Cum *Pelagianis* in negotio Conversionis nimium tribuit libero arbitrio, peccato originis vel sublato per dogma integrorum Naturalium, vel extenuato cum *Semipelagianis*. Cum *Marcitis* transubstantiationē fovet in S. Cœna. Cum *Circumcellionibus* occidit hæreticos, aut vi cogit ad Religionem. Cum *Samsais* colit Sanctorum reliquias. Cum *Angeliciis* adorat Angelos. Cum *Patatorinchitis* sequitur vanitatem pythagoricam & silentium quibusdam suadet idq; superstitiosum. Cum *Hemerobaptistis* conspersione aquæ lustralis utitur. Cum *Ethnophronibus* non pauca instituta gentilia sequitur. Cum *Gnostimachis* studium Scripturarum improbat, in Laicis fidem laudat implicitam. Cum *Arianis* efficit, operâ sacrificiorum, Filium Dei creaturam, mutato pane in carnem. Cum *Armenijs* adorat

orat crucem. Cum Basidianis & Carpocratianis utitur incantationibus per imagines. Cum veris Christianis solum baptismum incorruptè in nomine S-S. Trinitatis confert, vitiōse tamen administrat, quamdiu vim ejus, personæ conferentis dignitati defert. Unde concessa justificatione per Christum primâ in baptismio, denuò peccantes amisisse illam stolam albam totumq; Christi beneficium docens, tabulam pœnitentiaz arripiendam esse suadet, si quis ex naufragio emergere cupiat, ita quidem ut sufficien- tem pro magnitudine peccatorum nos sustinere cō- tritionem oporteat, videlicet sufficientem omnium peccatorum & circumstantiarum confessionem, suf- ficientem deniq; satisfactionem, cum Christum so- lum pro peccatis ante baptismum patratis mortem tulisse credit, pro reliquis nos ipsos satisfacere tene- ri: non posse autem id per obedientiam decalogo præstandam fieri, quippè quam alioquin debemus, facienda igitur opera esse indebita, nec à Deo præ- cepta, consilia sc. qualia sunt: Cœlibatus, volunta- ria paupertas, peregrinationes, prolixæ preces, fla- gellationes, Jejunia alijq; Spontanei cruciatus, ma- cerationes & castigationes. Quod si quis ipse satis- facere non possit nec velit, nil referre statuit, modò pecunia in promptu sit, alijs pro se satisfacturis nume- randa; adesse enim interea Papam vel Cardinalem aliquem

aliquem, aut quemcunq; *Tezclium*, literas indulgæntiarum cum bullis vendentem; adesse sanctos, Franciscum, Benedictum, Bernhardum &c. quorū intercessione à Monachis impetratā facile quis salvari possit; adesse nundinationes mislarum & exequiarum, quibus nænijs ē purgatorio quis haud gravatè liberabitur; adesse greges Monachorum qui opera supererogationis innumera in parato & numerato habeant, eaq; omnia venalia: *Roma enim omnia veneunt pecuniā*. Adesse unctionem, aquam lustralem, salem mágicè sacratum, candelas cereas, sacrata aromata & millia ejusmodi contra infernum & damnationem æternam alia remedia &c. Qualia verò Religionum coagula hodiè inducūt Jesuitæ & Pontificij, Ex *Meditatio Concordia Jac. Masenij* Anno Christi 1661. impressâ videre est, cuius Anatomiâ Elenchiticâ refutatione adornavi in meâ *Babylone Magna. Conf. Scripta B. Lutheri nostri, B. D. Mart. Chemniuj, B. D. Menzeri, B. B. D. D. Hunniorum, imprimisq; Dn. D. Nicola Hun. in Apostaticâ Ecclesia Romana.*

Aetus Effectus adulterati hujus Christianismi est *Partus Monstrosus*, abominabilis visu atq; auditu horribilis, repræsentatus in duplice figurâ, nimirum *Asini papalis Romæ in Tiberi inventi* An. Ch. 1496 Et vituli *Monialis Freibergæ in Misniâ editi* A. Christi 1523. Quorum monstrosæ imagines cum suis si-

significationibus extant depictæ in B. Luth. Tom. II. Jen. Germ. p.m. 290. seqq. De priori ait: Der Bapstesel ist an sich selbs ein scheuslich/ heßlich/ schrecklich bilde/ Je lenger manß ansihet/ je schrecklicher es scheinet. Über das ist das allerschreckligste/ das Got selbs dieses meerwunder so gans ungehewer formet und offenbart hat. Wens etwas ein meister geschnüt/ gehauwen oder gemaled hette/ möchte man vielleicht verachten. Nun aber/ weils die hohe/ göttliche Majestet selbs zugericht vnd fürgelegt hat/ so solten billich alle menschen/ so oft sie daran gedencden/ sich drüber entsezen/ und Gottes gedanken/ fürnemen und willen dabey spuren. Hæc initio; circa finem addit: Denck nur ein jeder selbs/ was für ein Tyrannus und rasenheit das ist/ das ein elender madensack/ aus zwang seines eigenen gewissens/ freq bekennen und sagen mus/ das ist Gottes Wort/ daran ich nicht zweitele/dennoch/ nicht deste weniger/ obs gleich der Son Gottes selbst geredt/ und die Aposteln gepredicht haben/ So wilichs weder sehen noch hören/ mit henden und füßen da wider streben/ wils verwerffen/ und als die allerschälichste Rezereq versfolgen und verdammen. Wen ob einer hier über Gotte gehorchen/ dem Ewangelio glieben/ mir aber nicht zusallen / gehorsamen und folgen wil/ wider Gott und sein wort/ den selben wil ich evrügen/ aus Hause und Hofe vertreiben/ und nirgend sich

sicher lassen. Et mox: Solche ottern werden billich abgemahet durch den Drachenkopff/ der dem Bapstesel aus dem hindern herfür kucket/ und seinen unflat ausspejet. Sie sind aber (Gott lob) nichts anders den ein tod Als/ wie auch der Bapstaselselbs. Werden auch zum leben und vorigen Krefftten nimmermehr können/ noch ire vorige hoheit und tyranney wider erlangen/ wie sie sich dünchten lassen/ und wenn der Teuffel gleich noch so mechtigh in inen were. Denn der glaub sagt / Ich gleub an Gott Vater Allmechtigen/ Item, der in uns bleibt/ ist gröser/ den der in der Welt ist/ ob nun der Teuffel gleich grosmechtigh ist/ so wird er doch nimmermehr Allmechtig/ das ist je gewölich war. De posteriori vero inquit: Das aber das untermaul Menschenmaul gleich/ und das Übermaul mit der Nasen dem Kalbmaul gleich ist/ bedeut/ das ihr predigt wol etwan von den werken göttlich gesetzs lernen. Aber es reücht alles selbisch und wird gewand auff eignen gerechtigkeit und fromkeit. Denn die zwo lippen des munds/ bedeuten die zwo predigt/ die unterst/ des gesetzs predige/ die oberst/ des Evangelij oder verheißung Gottes. Aber an stat des Evangelij und göttlicher verheißung/ predigen sie das Kalbmaul/ das ist/ aureolas und großen verdienst im Himmel für ihr eigen werck/ die sie on glauben mitt großer mühethun. Aufs- leß/ ist das Kalb glat allenthalben/ wider die natur

der felber/das bedeut die hubſche/ seine/zarte gleuſne-
ey und Heuchelen/damit sie bis her Jederman gefal-
en und betrogen haben/ das wir sie fur heilige geiſtli-
he Peter gehalten haben/ die Seelmörder und Zeu-
ſels vorleuffer. Das ist nu alles an den tag komeſen/
das kalb ist eraus aus der kue/ Sie können ſich nicht
mehr bergen in der welt/ man weis nu wer ſie sind.

¶. 13. XI, CALVINIANUS. Hic tentatus est 1.
Arte, apud genuinos Aug. Conf. Socios a. Per Ar-
ticulorum fundamentalium conciliationem β. Per non
fundamentalium ſeu controverſorum adhuc, ſua-
vem tolerantiam, donec plena pax constitui & ami-
cabilis concordia iniri poſſit, qveniadmodum
videre eſt ex Paræi Prof. Heidelb. Irenico p. 66. Ubi
ſtatuit illud nobis faciendum eſſe quod poſſimus, imo quod
debemus Apoſtoli jutto, ut in eo ad quod utrinque divinâ gra-
tiâ pervenimus, incedamus eadē Regulâ, itidemq; ſimus af-
fecti, hoc eſt, Christianâ moderatione in vicem toleremus, do-
nec perfectè unum ſentire nobis detur. Pio ergò SYNCRE-
TISMO adverſus communem hostem ANTICHRISTUM,
ſtudia consiliaq; conjungamus, donec plenam illam concor-
diā bonis omnibus deſideratiſſimam obtinere queamus.
Porrò cap. 12. p. 67. Evangelicorum terminatione
notat utrosq; Lutheranos & Calvinianos. Et hos
omnes in fidei catholicæ & ſalvificæ fundamento, h. e. in ijs
doctrinæ Christianæ capitibus, quaꝝ universis & ſingulis fide-
libus ad ſalutem æternam in Christo conſequendam, ſicut
cre-

credituq; sunt necessaria, & absq; quorum fide nemo servabitur, reverè consentire putat. Porro, Loquimur, inquit, de tolerantiâ Christianâ mutuâ, partium cœterâ consentientium, in hâc unâ primariâ contradictione dissidentium: *Corpus Christi est in pane & ubiq;*: *Corpus Christi non est in pane & ubiq;*. Pergit pag. 72, Ponamus, inquit, veram esse oralem & impiorum mandationem, cum non sit de fide salutis, an quisquam eam non credens, erit hæreticus ab Ecclesiâ excludendus? Nusquam habetur in Scripturâ: nusquam apud veteres: nusquam in Augustanâ conf. & apologiâ ejusdem. Hac ille. Ex his alijsq; liquet, cundem judicare, sumum esse inter utramq; partem consentum in fundamento fidei, reliquas controversias vel futilem esse λογικας Theologis indignas, vel discrepantes quidem locorum quorundam scripturæ interpretationes, sed analogiæ fidei haud repugnantes, modò candidè judicentur, quales etiam in veterum scriptis infinitæ reperiuntur, vel esse dogmata S. Scripturæ & orthodoxæ vetustati consentanea, ab adversâ verò parte parum rectè intellecta, & iniquè damnata, vel esse stipulas ab ipsiismet, fundamento superstratas, vel deniq; articulos adversarijs falsò impositos &c. Tales & ejusmodi hypotheses plures contineri in *Irenicô Davidis Parai, Erenicô Francisci junij, Scriptis Antonij Benbellonæ 1602.* Et Ecclesiarum palatinarum A. 1606. *Durai & Melleti Anno Chr. 1664.* longè certissimum est, quorum primum Irenicum refutatum est fundamentaliter à B. Dn. D. Leonharto Huttero nostro, in suo Irenico verè Christiano. Postremum & ego Dei auxilio profligavi ante biennium, in meo ARTIFICIO DELI-LÆ. II. *Violentiâ:* Vim enim intulerunt Arminianis. Ostendit & enim B. Dn. D. Hunn. in Διασκέψεi Synodi Dordracenæ vim atq; coactionem, cui Remonstrantes aut iniquo Syncretismo succumbere, aut ab Ecclesiâ exulare jubebantur.

*A*etus horum Comitiorum est Συναλάβασις adversantium partium, dicta, quâ altera in alterius dogmate ferat, id ipsum quod non probat. Cujusmodi Tolerantiae tria solent subordinare 1. Aμνησία ultrò citroq; scriptorum desideratam à Gutherg in der Christl. Bruderschafft. 2. Intermisionem anathematum, venditamatam à palatinis 3. Dignationem fraternali nominis sub eod. Aug. Conf. tegumento. Quorum postremum Bertij votum, fluit ex antiquo postulato Zwingli in colloq. Marpurg. cum B. Luth. habito An. Christi 1529. temp. Michaelis archan. geli, Summam Disput. illius de S. cœnâ annotavit Phil. Melant. Tom. iv. Luth. Jen. p. mihi 511. Seqq. de quâ hisce verbis concludit: *Daß ist die Summa der gehalten unterrede fürglich verfaßet/ und bestund also D. Luther auff seiner meinung/ das ware Leib und Blut Christi im Abendmal seyn/ die widerpart wolten nicht von ihrem gefassten glauben weichen.* Begerten aber D. Luther solte sie annemen/ als Brüder. Solche hat D. M. in keinen wege wöllen willigen/ hat sie auch hart angeredt/ das in seer wunder nenie/ wie sie in für ein Bruder halten könnten/ so sie anders ire lere für recht halten/ Es seyn ein zeichen/ das sie irer Sach nicht seer groß achten. Addo, quomodo deniq; nostri poterunt esse Fratres, qui Testamentum Fratris ac Domini nostri Jesu Christi toties violaverant? vel ut ait non nemo ex patribus: *quomodo is esse meus potest frater, qui Dominum meum blasphemat?*

§. 14. XII. ARMINIANUS. Hæresis ipsa vocatur *Arminianismus*, qui quædam cum *Calvinianus*, à quibus egressi sunt *Arminiani*, multa cum *Socinianus* communia dogmata habet, nec pauca novo modo interpolat; in plerisque fidei capitibus scepticas de rebus sacris dispp. invehens, ac necessitatem credendi plurium articulorum controversam reddens. Ideoque quamvis *Jacobus Arminius* tuba hujus Factionis, lectio ne scriptorum D. Ægid. Hunniij in Epist. ad Rom. aliter edactus de *Prædestinatione*, suum sociorumque dissensum à *Reformati* cœteris in *Synodo Dordracenâ Anno Chr. 1618.* mensis Nov. celebratâ publicè declaravit in 5. nimirum punctis 1. Absuluto decreto. 2. Particularitate meriti Christi. 3. Gratia Irresistibili 4. Lib. arbitrio. 5. Inamissibilitate Fidei. Nihilominus tamen quia adhuc à formâ sanorum verborum ac sensu orthodoxo in hoc & alijs fidei articulis non paucis *Arminiani* recedant, ut in suo *Arminianismo* profligato demonstrat Dn. D. Abraham Calovius; nec non B. Dn. D. Joh. Hulsemann, in sua Diatribe Scholasticâ de *Auxilijs Gratia*. propterea non minus *Remonstrantium* ac contra Remonstrantium fraternitas suspecta esse debet, si non, quod tutius, *ambitiosos* repudianda, gravissimis de causis. Quod verò ad hunc Syncretistum pertinet, notandum est, quod *Vedelio* autore. in Arcan. Armin. statuant, Ea dogmata tantum esse necessaria ad salutem, quæ extra controversiam sunt inter Christianos, sive apud omnes in Confesso sunt. Necessaria esse ea quæ clara & manifesta sunt omnibus Christianis, seu ab omnibus agnoscuntur. Unicum, ut ex ungue Leonem, adiiciam ex annotatis *Festi Hommij* è decl. *Adolphi Venatoris* *Jac. Arininio* intimè adhærentis, cuius verbâ sunt. Qui Deum & Christum confitetur, & ejus vocem audit, & Fidei dogmatibus paratus est confiteri & sentire, quæ de ijs rotundè scripture loquitur, et si nec possit nec velit recipere, quod ab his

aut

aut illis Concilijs, Synodis, Patribus & Ecclesijs fortè sit decretum, ut ratetur his aut illis verbis aut Phrasibus, in quocunq; etiam fuerit fidei dogmate, quæ plerunque per curiositatem hominum sunt inventæ, & cause acerborum Schismatum & horribilium persecutionum ac cædium inter Christianos fuerunt, sed qui dicit, verba, quibus Christianus ipse usus est, mibi sufficiunt, ego ea emendare non possum; atq; etiam credo, te non esse præceptore tuo sapientiorem ad describendas res spirituales, quis talem virum non agnosceret pro membro Ecclesiæ & talem cœtum pro Ecclesia? Ibidem. Nullum est convenientius medium, ad diminuendas sectas, atque ut omnes Christiani in unam Ecclesiam in Fraternâ unitate colligi possint, quam ut singuli, phrasæ in dogmatibus fidei vel à se inventas, aut ab alijs confictas, à se autem receptas omittant, & unusquisque in sensu suo abundet, explanationes, descriptiones & sensus verborum scriptura sibi servando.

Actus hujus coalitionis est Ασυμβολία, terminata in quodam Libertinismo præparante viam ad Syncretismum holosebastium. Hæc est enim eorum Confessio: *Item sati testatum mundo fecimus, quam religionem introductam volumus, quid credimus, quid sentimus: Socinus, Calvinus, nomina sunt Sectarum, neutri sacramentum dicimus unquam nec dicere volumus; si quid hic aut ille beneficit scripturæ ad meniem Christi, id libenter amplectimur, nec curamus an Socini, an Calvini Theologia dicatur. Causas enim se habere dicunt cur anathemate non damnant hæreses circa doctrinam de S. Trinitate, quod nulli hominum sit anathema dicendum, nisi cum Deus ipse dicit, vel expressis verbis, vel sic ut per consequentiam omni exceptione majorem & cuivis obviam, id Deum dicere colligi possit. Hinc neminem sic à se dissentientem aut fugiunt aut fugant, si modò piè in Christo & pacifice cum ipsis velit vivere. quæ omnia tam subtilia & plausibilia sunt, ut simplicitati multorum fucum facere queant eosque in sui fidem pedetentim trahere.*

Disp. XI. §. 15.

Trälman LABORIOSUS:

Ad

Prestantiss: ingenio moribusq; egregijs JUVENEM,
Dn. ISRAELEM TRELMANNUM,
conterraneum, amicum & commilitonem perdilectum.

SAcrae Trälman/ vivunt in secula Chartæ,
Solaq; non nōrunt hæc monumenta mori.
Hinc super ipse Dei moliri laude laborem.

Discis, & ad vires exigere usq; tuas,
ISRAEL, ingenuā phœbi clarescis ab arte;

Nam tibi sunt dotes ingenijq; vigor.
Quō mage difficultis labor est, hoc & magis idem
Fertilis, & tantò fama tibi melior.

Improbus ille labor sit magno Gloria Jovæ,

Cœtibus ara sacris improbus ille labor!

L. Mq;
P R A E S E S

Ad

JUVENEM Eruditionis & virtutis cultu commendatissimum,
Dn. ISRAELEM Trellman/ Wexioniæ-Smolandum,
τερσφῶνης ἐπιγραμματική.

Sicut erat primū Mundi nascētis origo

Deflexa à recto Religionis amans:

Haud secus, aut meritis operum est confisa profanis
Posteritas, falsos aut venerata Deos.

Quando igitur primus tam vanis cœperat error;
Num dubites, istis deteriora sequi?

Papicolas videoas gentili mergere ceno

Se, dum sacrorum dogmata prava serunt.

Hinc sunt Sanctorum cultus, operisq; merentis
Commenta, & proprijs viribus illa fides.

Hæc cum miscuerint æterni semine verbi,
Est Syncretistas dicere Papicolas.

Tu, TRELLMANNE, tamen verum defende, relictāq;
Hæc fraudis stygiæ labe, teneto fidem!

Amico & Discipulo gratulabundus, scripsit L. Mq;
PETRUS LAURBECCHIUS
Poët. Prof. Ordinariu,

Piâ Eruditione, elegantiâ morum, nec non integritate
vite Juveni pereximio,

Dn. ISRAELI DAN. Trellman Sympatriotæ & fratri meo si-
cere dilecto, in publico, de Syncretismo Papistico, doctè nervosèq; disputanti.

Dulcia sectaris, Frater, præconia laudum,
Qualia dant Musæ Pieridesq; tibi.

Optantur laudes; etenim quid pulchrius illis?

Ardorem extimulant, spem faciuntq; bonam.
Gratulor inde tibi, Musis lectissime Trellman/

Conatus, mores, mentem, animumq; , pios.

Macte & adhuc cœptis! levis est labor omnis amanti:

Sedulitas tandem præmia digna feret.

Hicce vale felix, clarum pietatis Asylon

Fac Patriæ crescas, vivus in orbe diu!

Fraternæ amicitie Ergo

L. M. q; Scrib.

JOHANNES STERLINGIUS, Smol

Salve amicorum suavissime, ISRAEL Trellman!

EX Craftino nè pendes: manum hodierno iniicias necessum est; alioqui vita,
E dum differtur, instar pilii concitatissimi transcurrit: non magis adparens, quam
rapidam ejus velocitatem respicientibus. Lubrica quippe est pretiosa ejus rei pos-
sessio, in quam ipsa nos misit natura. Hoc vitz dispendium, quo fermè frustra-
mur omnes, Tu Amicorum dulcissime, hauc immaturè vindicas, operâ certè non
contempnendâ pensitans, omnia aliena esse, tempus tantum nostrum. Atquè sic
primitias studiorum Tuorum in eo studio deponis, quo proximè ad Deum acces-
dimus. Qvat copiosos verò in eo foeneraturus sis fructus, ipsi, huic studio jàm
pridèm consecrati, testabuntur. Ipse autem, cui Te Smolandia junxerat socium,
Finlandiaq; verum probarat amicum, absq; aliqua blandioris eloquentia adulatio-
ne, ingenuus fateor, Te prius specimina industria Tuæ & tempore & expectatis
one maturiora edidisse, modò ne iniquitas fortunæ, pios non raro conatus damna-
tis, spem conceptam improbabasset. Sed quorsum hæc? Novi Te consultius duces
re, cum paupertate habere commercium; quam ad blanda & in luxuriam trahens
tia pleno gradu Contendere. Non planam nè dum rosis stramat ad doctrinam ha-
bemus viam, sic enim ignavissimus quisq; eam ingredetur; sed non paucis Círcum-
septam obstaculis. Tu verò eam ut cœpisti, indefessus calca, crede mihi, devorato,
quidquid obstat, eadem Tibi ad majores Capessendos honores, patebit, Vale!

Tui Studioſissimus.

P E T R U S Hashi
Smoland.